DIGITÁLNÍ TABLET A ŽÁK S TĚŽKÝM KOMBINOVANÝM POSTIŽENÍM

Martin Friš, Jiří Kohout, Lucie Rohlíková, Josef Slowík

Klíčová slova: tablet, iPad, vzdělávání, postižení, kombinované postižení, bazální stimulace

Cílem příspěvku je prezentace výzkumu, který byl realizován v České republice v centru specializovaném na práci s dětmi s těžkým kombinovaným postižením. V roce 2016 a 2017 byl ve výuce těchto žáků systematicky využíván tablet iPad. V příspěvku budou představeny výsledky výzkumu u dvou žáků s těžkým kombinovaným postižením, kteří se výzkumu účastnili. Během aktivit s tabletem u nich byly sledovány individuální formy komunikace vycházející z konceptu bazální stimulace dle Dr. Andrease Fröhlicha, a to v oblasti dýchání, napnutí či uvolnění svalů, pohybu hlavy a končetin a sekrece.

Dotyk aktivizuje a podněcuje, ale také zklidňuje, poskytuje pocit bezpečí a odbourává strach (Hájková, 2009). Dotykem displeje tabletu, který vyvolá jakýkoliv bazální vjem (taktilní vibraci, zvukový signál, optický efekt apod.) lze stimulovat jedince s těžkým nebo kombinovaným postižením často i multisenzoriálně, tedy prostřednictvím několika smyslů současně. Dotyk (a gesto) jsou zároveň významnými prvky při osvojování komplexní gramotnosti a některé práce pak přímo dokládají efektivitu využití dotykových technologií při edukačním rozvoji jedinců se závažným a kombinovaným postižením (Flewitt a kol., 2014). Navíc lze v prostředí dnešního světa tvrdit, že využití mobilních dotykových technologií také umožňuje u těžce postižených (a často imobilních) osob podstatně lépe naplňovat lidskoprávní požadavek usnadňování přístupu ke kontaktu s okolním prostředím, a to třeba i prostřednictvím virtuálního kanálu (Ellis a Kent, 2011).

Žáci s těžkým kombinovaným postižením opakovaně během individuální výuky realizovali s učitelem několik vybraných aktivit s tabletem a podrobně byly sledovány jejich reakce v průběhu těchto aktivit. Jednotlivé lekce byly zaznamenávány na video a následně analyzovány ve spolupráci učitele, asistenta učitele, speciálního pedagoga a specialisty na využití technologií ve vzdělávání. Reakce žáků byly vyhodnocovány také v kontextu zaznamenané interakce žáků před lekcí a po lekci včetně informací od rodičů o průběhu předešlé noci.

Analýza videozáznamů potvrdila výrazné změny interakce směrem k poloze libosti především v těchto parametrech - pohyby hlavou, pohyby očí, sevření dlaně, lehké pootevření úst, změna napětí končetin, změna hloubky dechu. Výsledky poukázaly na významný dopad práce s aplikacemi založenými na principu "cause and effect" a upozornily také na vliv zatemnění místnosti na soustředění žáka. Z dosavadního výzkumu vyplývá, že tablet je účinným nástrojem pro aktivity a služby vedoucí k upevnění lidské důstojnosti těžce postižených žáků.

Bibliografie

Ellis, K., Kent, M. (2011) *Disability and new media*. New York: Routledge.

Flewitt, A., Kucirkova, N., Messer, D. (2014) Touching the virtual, touching the real: iPads and enabling literacy for students experiencing disability. *Australian Journal of Language and Literacy.* 37(2), 107-116.

Friedlová, K. (2007) *Bazální stimulace v základní ošetřovatelské péči.* Praha: Grada publishing.

Frölich, a. (1995) *Basale Stimulation*. Düsseldorf: Verl. Selbstbestimmtes Leben.

Hájková, V. (2009) *Bazální stimulace, aktivace a komunikace v edukaci žáků s kombinovaným postižením*. Praha: Somatopedická společnost.

Hulsegge, J., Verheul, A. (1987) *Snoezelen: Another World: A practical book of sensory experience environments for the mentally handicapped.* London: Rompa.

Wise, P. H. (2012) Emerging technologies and their impact on disability. *Future Child*, 22(1), 169–191.

Zikl, P. (2011) *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole.* Praha: Grada.